

‘Vercomplianisering’; de valkuil voor de compliance officer

Er schijnt een soort verharding op te treden in onze maatschappij als het gaat om ‘compliance’ of beter nog ‘integriteitsgevallen’. Dit betreft ook de financiële sector; van de ‘gewone’ werknemer tot en met topbestuurders van gerenommeerde instellingen. Het imago van de financiële sector is blijkbaar niet wat het zou moeten zijn.

Voorbeelden zijn er genoeg; zowel in Nederland als daarbuiten. Wat te denken van het (verplicht) aftreden van bestuurders van zowel financiële instellingen als van een toezichthouder vanwege ‘compliance’-incidenten, invallen bij trustmaatschappijen, grootscheepse aanpak van fraude in de vastgoedsector, en het oppakken van ‘foute’ beleggingsadviseurs. Of zelfs een minister die optreedt als beleggingsadviseur en vervolgens wordt teruggefloten door haar baas. En als laatste notarissen die zich niet aan de antiwitwasregels houden. Ik noem dan maar even niet de ‘maatschappelijke’ discussie over topinkomens¹ en het vestigingsklimaat in Nederland. Ook in het buitenland zijn er voorbeelden genoeg. Grasduinen op de websites van bijvoorbeeld Amerikaanse of Engelse toezichthouders levert talloze voorbeelden op van instellingen en daar werkzame personen die toch beter moesten weten, maar uiteindelijk de (forse) rekening moeten betalen.

De meeste gevallen kenmerken zich doordat geschreven of ongeschreven normen worden overtreden en de media en de publieke opinie zich vervolgens als wolven hierop storten. De politiek reageert hier weer op met de introductie van nieuwe regelgeving dan wel het aanscherpen of beter handhaven van bestaande regelgeving. Een bekende cyclus die reeds meerdere malen is beschreven; bijvoorbeeld (heel leuk) onder noemers als ‘institutionele spaghetti’ of ‘beleidsvervetting’.²

Een goed voorbeeld van het aanscherpen van regelgeving is nieuwe regelgeving tot wijziging van het huidige boetestelsel. Deze nieuwe regelgeving zal waarschijnlijk op 1 januari 2009 in werking treden. Krachtens deze nieuwe regelgeving kunnen boetes gegeven worden tot € 2 miljoen en voorts kunnen bestuurders afzonderlijk worden beboet (voor zover dat niet nu reeds mogelijk is).

De motivering voor aanpassing van het huidige boetestelsel ligt in het feit dat onder het huidige stelsel de boetes die gegeven kunnen worden niet hoog genoeg zijn in vergelijking met andere (omringende) landen alsmede dat het stelsel te weinig flexibel is. Blijkbaar is dit dus een nieuwe vorm van ‘level playing field’, maar dan op een ander gebied dan we gewend zijn. Handhavingsautoriteiten en toezichthouders moeten zich toch in de handen wrijven bij het horen van zulke mogelijkheden en het is altijd aardig zoiets bij de hand te hebben als de staatskas krap bij kas zit. Naast de auto weer een nieuwe melkkoe?

Bovendien is volgens de politiek het imago van de financiële sector hiermee gebaat omdat niet-integer gedrag (nog) serieuzer afgestraft kan worden. Het is natuurlijk afwachten of, en in welke gevallen, dergelijke (hoge) boetes worden opgelegd en wat de rechtspraak hiervan zal gaan zeggen. In Nederland (over)heerst immers een heel andere cultuur dan bijvoorbeeld in de VS of de UK waarin het opleggen van hoge boetes veel gebruikelijker is.

Ideaal dus voor de compliance officer zou je denken, ‘never a dull moment’. Er komen weer nieuwe regels bij, de sfeer verhardt zich, je kunt je compliance manual weer aandikken en de directie weer eens vertellen dat de wereld slecht in elkaar zit en dat we op onze hoede moeten zijn. Compliance is ‘booming’, staat nummer één op iedere agenda van een zichzelf respecterende instelling en er is een groeiend tekort aan compliance officers.

Of toch niet? Voorkom je hiermee bijvoorbeeld gevallen zoals recent een grote Franse bank is overkomen? Bereik je hiermee de juiste cultuuromslag binnen instellingen? Gaat iedereen zich meer integer gedragen?

Bij het laatste seminar van de Vereniging van Compliance Officers werd de luisteraars door één van de sprekers nog eens fijntjes gewezen op het feit dat regels er alleen (zouden moeten) zijn om de achterliggende doelstellingen te verwezenlijken. Een hulpmiddel dus en niet een doelstelling op zichzelf. Logischerwijze hieruit voortvloeiend kun je stellen dat de naleving van die regels (ook wel compliance genoemd) wel mag maar geen doel op zichzelf moet zijn of worden. Dit is iets wat volstrekt logisch lijkt en wat compliance officers als beroepsgroep natuurlijk allang (denken te) weten. De compliance officer staat toch immers voor de soms moeilijke taak om bij het creëren van meer awareness aan zijn toehoorders, naast de regels zelf, uit te leggen wat de achterliggende doelstelling daarvan is.

Door de hierboven geschetste verharding en daarop volgende ‘beleidsvervetting’ met de daarbij behorende angst om iets ‘fout’ te doen, loert natuurlijk toch het gevaar van wat ik maar ‘vercomplianisering’ noem. Compliance dreigt een doel op zichzelf te worden en compliance officers zijn ware professionals die er uiteraard 100% voor gaan maar die misschien verstrikt raken in hun eigen professionaliteit. Het wordt inderdaad menens, het is een gegeven dat de samenleving verder verjuridiseert, toezicht strenger wordt uitgeoefend.

1. Ook wel eens ‘graacultuur’ genoemd. Zie het artikel van Edgar Karsing elders in dit nummer.
2. Zie Bob Hoogenboom e.a. in ‘Toezichtyoga’, *NIVRA-Nyenrode Press* 2006-10, p. 137 e.v.

fend en de regelzucht nog steeds niet is afgelopen. Waar het echter om gaat is om de achterliggende doelstellingen van al die regels en normen blijvend in de gaten te houden en ook blijvend te benadrukken. Gezien de gegeven omstandigheden is dat soms (bijzonder) moeilijk omdat het voor de wetgever of beleidsmaker zelf ook lang niet altijd duidelijk is, maar het politiek bezien ‘wel moet’.

Toch ligt hier voor de compliance officer een mooie uitdaging om proactief mee te denken en waar mogelijk, binnen het gegeven ‘principle-based’ kader, de eigen verantwoordelijkheid (voor de instelling) op te pakken en hiernaar te handelen. Het gaat erom, om niet in ‘onze eigen’ (compliance)-valkuil te trappen. Het doel heiligt namelijk niet altijd de middelen.

Raf Houben

De redactie wil graag discussie over compliance (gerelateerde) onderwerpen bevorderen. Reacties op deze column zijn welkom op rafael.a.houben@bankofamerica.com (of op het e-mailadres van de redactie: redactie.tvco@xs4all.nl).